ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume 12 Issue 2, A Tribute to Assoc. Prof. Dr. İlknur Mangır Karagöz, April 2020

DOI Number: 10.9737/hist.2020.847

Araştırma Makalesi

Makalenin Geliş Tarihi: 24.12.2019 Kabul Tarihi: 09.03.2020

Atıf Künyesi: Akın Temür – Davut Yiğitpaşa, “Neoklaudiopolis Antik Kenti ve Territoryumu 2018

Yüzey Araştırması ve Envanter Çalışmaları”, *History Studies*, Doç. Dr. İlknur Mangır Karagöz

Armağanı, 12/2, Nisan 2020, s. 619-654.

Neoklaudiopolis Antik Kenti ve Territoryumu 2018 Yüzey Araştırması ve Envanter Çalışmaları

Neoklaudiopolis Ancient City and Territory 2018 Surveys and Inventory Studies

Volume 12
Issue 2
A Tribute to
Assoc. Prof.
Dr. İlknur
Mangır
Karagöz,
April
2020

Dr. Akın Temür – Doç. Dr. Davut Yiğitpaşa

ORCID No: 0000-0001-9777-5256 / 0000-0001-8821-5628

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Öz: Vezirköprü İlçesinin tarihini araştırmak, İlçedeki arkeolojik kültür varlıklarını tespit etmek ve Neoklaudiopolis Antik Kenti'nin lokalizasyonunu ve çevresiyle olan ilişkilerini ortaya koyabilmek amacıyla 5 yıllık bir yüzey araştırması planlanmıştır. Bu planlama kapsamında 2018 yılında Samsun İli Vezirköprü İlçesinde ilk çalışmalara başlanmıştır. 2018 yılı yüzey araştırması, Vezirköprü ilçesine bağlı 27 köyde yürütülmüştür. Bu sezon yürütülen çalışmaların odak noktasını özellikle Roma kalıntılarının yoğunlaştığı İstavloz (İstavroz) Çayı çevresinde bulunan köyler oluşturmıştır. Bu çalışmalar sırasında, tescilli olanlarla birlikte, 3 kale ve 15 yamaç yerleşimi, 2 höyük, 3 adet köprü, 4 adet mimari yapı kalıntısı, 15 tümülüs, 8 taş sandık mezar, 6 kaya oygu mezar, 6 lahit teknesi ve kapağı, 7 adet mezar steli, 1 kaya mezarı, 4 adet mimari yapı kalıntısı, çok sayıda işlik, sütun, sütun başlığı ve altlığı, mimari yapı elamanı, mezar steli, mil taşı ayrıntılı bir şekilde araştırılarak koordinatları belirlenerek fotoğflanıp kayıt altına alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Karadeniz, Samsun, Vezirköprü, Neoklaudiopolis, Roma Yerleşimleri

Abstract: A 5-year survey was planned in order to reveal the localization of Neoklaudiopolis and its relations with its surroundings and to investigate the history of Vezirköprü district, to identify the archaeological cultural assets in the district. Within the scope of this planning, in 2018, the first works were started in Vezirköprü District of Samsun Province. The survey in 2018 was conducted in 27 villages of the Vezirköprü district. The focus of this season's work was on villages in the vicinity of Istavloz (Istavroz) Stream, especially where the Roman remains were concentrated. During these studies, were investigated in detail and their coordinates were determined and photographed and recorded together with the registered ones, 3 fortresses and 15 slope settlements, 2 mounds, 3 bridges, 4 architectural remains, 15 tumuli, 8 stone crate tombs, 6 rock grave tombs, 10 sarcophagus vessels and hatches, 7 tombstones, 1 rock tomb, 4 architectural remains, a large number of workshops, column, column header and base, architectural building element, grave steles, milestones detailed by determining the coordinates were investigated under and recorded.

Keywords: Black Sea, Samsun, Vezirköprü, Neoklaudiopolis, Roman Settlements

Giriş

Vezirköprü, Samsun İline bağlı bir ilçe olup, Samsun'un 110 km. batısında bulunmaktadır. İlçe, kuzeyde Alaçam ve Sinop'un Durağan, kuzeydoğuda Bafra, doğuda Havza, güneybatıda

Çorum'un Osmancık ve batıda Sinop'un Saraydüzü İlçeleriyle çevrilidir. Bölge engebeli topografyası ve ovalarıyla oldukça farklı bir yaşam alanı sunmaktadır. Vezirköprü Ovası 350 m. ve daha aşağı yükseltilerde yer almaktadır. İncesu, İnkaya, Örencik, Avdan, Adatepe, Yağınözü Mahallelerini ve arazilerini içine alan bir sahayı kapsamaktadır. Ovanın meyli güneyden kuzeye doğru gelişmiştir. Ovalık saha Çayözü Deresi, Çorakdere ve kolları tarafından hafifçe yarılmıştır. Vezirköprü'de geçici ve sürekli olmak üzere irili ufaklı çok sayıda akarsu bulunmaktadır. Bu akarsuların en önemlileri başta İstavloz Çayı olmak üzere, Esenli Çayı, Uluçay, Kürtler Çayı ve Gölçayı'dır. Vezirköprü ve yakın çevresinin suları Kızılırmak'ın iki büyük kolu tarafından drene edilmektedir. Bunlar yaklaşık olarak kuzeye doğru akan Akçay ile kuzeydoğu yönlü Gölçay-Kürtler Çayı'dır. Vezirköprü'nün bu Jeomorfolojisi, ovası, akarsu vadileri ve deltalarıyla farklı bir eko-sistemi ortaya çıkarmaktadır. Kültürlerin biçimlenmesinde coğrafya ve ekolojik koşullar önemli bir yer tuttuğu bilinen bir gerçektir. Vezirköprü coğrafyası da yerleşime uygun alanları bulunması ve ikliminin sürekli yerleşmeye uygun bir ortam oluşturmamasından dolayı binlerce yıl boyunca farklı uygarlıkların sürekli olarak iskan ettiği önemli bir bölge konumuna sahip olmuştur.

Vezirköprü İlçesinde (Harita 1) en kapsamlı çalışmalar Oymaağaç Mahallesi sınırları içinde bulunan Oymaağaç Höyüğü'nde yürütülmüştür. Vezirköprü'nün 7 km. kuzeyinde, Çal Sırtı ile Oymaağaç Vadisi arasında yer alan höyük, ilk olarak 1970 yılında Dengate tarafından tespit edilmiştir.¹ Sonrasında Alkim ve ekibi tarafından Samsun ve ilçelerinde 1971-1977 yılları arasında bir yüzey araştırması gerçekleştirilmiştir.² Yüzey araştırmaları sonrasında 2005 yılında Czichon tarafından başlatılan kazılar günümüzde de halen devam etmektedir.³ Vezirköprü'de yürütülen bu çalışmaların yanında antik kaynaklarda adı geçen Neoklaudiopolis⁴ antik kentine ait yazıtlar ve sikkeler ilgili olarak French, Kahl ve Olshausen tarafından 80'li ve 90'lı yıllarda çalışmalar yürütülmüştür.⁵ Sonraki yıllarda Neoklaudiopolis antik kenti ve Roma yollarını saptamak amacıyla Tønnes Bekker-Nielsen başkanlığındaki Danimarkalı bir ekip tarafından, 2010 ve 2013 yıllarında yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir.⁶ Görüldüğü üzere mevcut

¹ J. Andrew Dengate, "A Site Survey along the South Shore of Black Sea", *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, Ankara-İzmir 23-30/IX/1973, 1, 1978, s. 245-258.

² U. Bahadır Alkim, "İslâhiye ve Samsun Bölgesinde 1971 Çalışmaları", *Belleten* XXXVI-143, 1972, s. 422-426; "İslâhiye ve Samsun Bölgesinde 1972 Çalışmaları", *Belleten* XXXVII-147, 1973, s. 435-438; "Tilmen Höyük ve Samsun Bölgesi Çalışmaları 1971", *Türk Arkeoloji Dergisi*, 20-2, 1974a, s. 5-16; "Samsun Bölgesinde 1973 Çalışmaları", *Belleten* XXXVIII-151, 1974b, s. 553-556; "Tilmen Höyük ve Samsun Bölgesi Çalışmaları 1972", *Türk Arkeoloji Dergisi* 21-2, 1975a, s. 23-28; "Samsun Bölgesi Çalışmaları 1973", *Türk Arkeoloji Dergisi* 22-2, 1975b, s. 5-12; "Samsun Bölgesi Araştırmaları ve İkinci Dönem İkiztepe Kazısı", *Belleten* XL-160, 1976, s. 717-719; 1977 Dönemi İkiztepe Kazısı ve Samsun Bölgesi Araştırmaları", *Belleten* XLII-167, 1978, s. 542-547; Zeynep Kızıltan "Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları", *Belleten* LVI-215, 1992, s. 213-241.

³ Rainer M. Czichon, Oymaağaç-Vezirköprü-Survey Report 2005, in: M.H. Gates/B. Yıldırım, *Archaeology in Turkey*, *American Journal of Archaeology* 111,2, 2007, s. 300; Oymaağaç- Vezirköprü Yüzey Araştırması 2006", 25. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1, 2008, s. 187-196; Rainer M. Czichon- Jörg Klinger, "Karadeniz'deki Hititler: Nerik-Zalpa", *Aktüel Arkeoloji Dergisi*, Kasım 8, 2010, s. 58-65; Czichon, Rainer M., - Jörg Klinger - Peter Breuer - Jacop Eerbeek - Sherry Fox - Elena Marinova-Wolff - Henning Marquardt - Harald von der Osten-Woldenburg - Silvio Reichmuth - Simone Riehl - Theodor Johannsen, "Archäologische Forschungen am Oymaağaç Höyük/Nerik (?) in den Jahren 2007-2010", *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft* 143, 2011, s. 169-250.

⁴ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Tønnes Bekker-Nielsen, "Neoklaudiopolis'in Araştırma Tarihi Üzerine Notlar (Vezirköprü, Samsun İli)", *Höyük* 6, 2013b, s. 39-59.

⁵ David French, *Roman Roads and Milestones of Asia Minor, Fasc. 2.1: An Interim Catalogue of Milestones* (British Institute of Archaeology at Ankara Monograph, 9; British Archaeological reports, International Series, 392/I), Oxford 1988; Kahl, Gerhard- Eckart Olshausen, "Bericht über die Epigraphische und Numismatische Landesaufnahme im Samsun İli 1990", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 1991, s. 612-613.

⁶ Tønnes Bekker-Nielsen, "New milestones from Neoklaudiopolis", *Epigraphica Anatolica* 43, 2010, s. 87-91; Tønnes Bekker-Nielsen - Christian Högel 2012, "Three Epitaphs from the Vezirköprü Region", *Epigraphica Anatolica* 45, 2012, s. 153-160; Tønnes Bekker-Nielsen, *Neapolis-Neoklaudiopolis: A Roman City in Northern*

çalışmalar daha çok yazıtlar ve mil taşları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bütün bu çalışmalara karşın Vezirköprü'yü bir bütün olarak ele alıp, tüm yönüyle değerlendiren bir envanter çalışması maalesef yapılabilmiş değildir. Ayrıca bölgede yapılan araştırmalarda özellikle kaçak kazı yapılan alanların birçoğunun, tescillenmesi gereken alanlar üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Bunun önüne geçilebilmesi ve antik kaynaklarda adı geçen, ancak şu ana kadar yeri tam olarak belirlenememiş olan Neoklaudiopolis antik kentinin sınırlarının belirlenebilmesi için, çok kapsamlı ve her yönüyle değerlendirmeye tabi tutulan, uzun soluklu bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla 2018 yılında Vezirköprü İlçe merkezi ve köylerini kapsayacak bir şekilde "Neoklaudiopolis Antik Kenti ve Territoryumu" adıyla yeni bir yüzey araştırması projesi başlatılmıştır.⁷ İlk sezon çalışmalarının odak noktasını Roma kalıntılarının yoğun olarak görüldüğü İstavroz (İstavroz) Çayı çevresinde bulunan köyler oluşturmaktadır (Harita 2). İlçe merkezine bağlı 27 köyde gerçekleştirilen bu çalışmalar sırasında tespit edilen buluntuların koordinatları GPS ile haritaya işlenmiş ve gerekli görülen alanlarda tarihlemek amacıyla nitelikli seramiklerden örnekler toplanmıştır.

Arazi çalışmaları sırasında elde edilen veriler savunma yapıları, su yapıları, yerleşimler ve mezar yapıları olmak üzere 4 başlık altında değerlendirilmiştir.

1. Savunma Yapıları

Bölgede yapılan incelemelerde; Vezirköprü coğrafyasının büyük ölçüde kayalık bir yapıya sahip olmasından ötürü, savunmanın da büyük ölçüde bu tip alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kapsamda çalışmalar sırasında büyük tahkimatlı sur duvarlarından çok, kayalık alanlar üzerinde yapılmış ve yer yer sur duvarlarıyla destekleniş kule tipi bir savunma sisteminin oluşturulduğu izlenmektedir.

1.1. Kaleler

İlk sezon çalışmalarında üç adet kale tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Çalköy'den Yörükçal yönüne giden yolun solunda, Gavurevi Mevkii olarak adlandırılan yerde bulunan yamaç yerleşiminin üst tarafında, araziye hakim bir noktada bulunmaktadır (Res. 1). Kale yaklaşık 200 m. uzunluğunda ve dikdörtgen bir plana sahiptir. Hilal şeklinde sur duvarı çok küçük, işlenmemiş kaba taşlardan yapılmıştır. Sur duvarının doğu uç bölümünde kaçak kazı çukurları tespit edilmiştir. Kalenin kuzeyi sarp kayalıklardan oluştuğu için o bölümde sura ihtiyaç duyulmamıştır. Biraz daha az eğimli olan güney-güneybatısını savunmak amacıyla yapılmış surun kalınlığı, küçük taşların üzerine ve yanlara doğru yıkılmasından dolayı tespit edilememiştir. Sur inşası sırasında küçük boyutlu işlenmemiş taşların dolgu amacıyla kullanılmış olduğu görülmesine karşın, daha büyük boyutlu olan surun dış kısımlarında bulunması gereken taşlar tespit edilememiştir. Muhtemelen yıkıntıların altında kalmış olmalıdır. Yıkıntıların bir tepe oluşturması kaba olmakla birlikte güçlü bir surun varlığını işaret etmektedir. Kalenin tam güneyinde bulunan bölümde, surun iç bölümündeki düzlük alanda taş kalıntılarından ve define çukurlarından, iç bölümde sura bitişik bir yapılar grubu bulunduğu anlaşılmaktadır.

İkinci kale Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusundaki Tekkekıran Mahallesi'nin 1,5 km. güneydoğusunda, Kale Mevkii'nde bulunmaktadır (Res. 2). Doğu-batı yönünde uzanan

Anatolia, (Ed. Ünsal Yalçın), *Anatolian Metal VI*, 203-213, Bochum 2013a, s. 203-213; Tønnes Bekker-Nielsen, - Rainer M. Czichon-Christian Högel-Bünyamin Kıvrak- Jesper M. Madsen-Vera Sauer-Søren L. Sørensen-Kristina Winther-Jacobsen, *Neoklaudiopolis Antik Kenti (Vezirköprü-Samsun) Tarihsel ve Arkeolojik Rehber* (Çev. Özge Acar), İstanbul 2015a, s. 1-96.

⁷ Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Geliştirme Destekleme Programı (PYO.FEN.1901.18.006) tarafından desteklenmiştir.

kale, İstavloz Çayı'nın batısında yüksek kayalık bir alan üzerinde, vadiye hakim bir noktada yer almaktadır. Kale üzerinde yapılan incelemeler sırasında çok sayıda horasan harçlı duvar kalıntısı tespit edilmiştir. Ayrıca kayalık alanda yer yer sur duvarları için setler oluşturulduğu görülmektedir. Kalenin doğu tarafını İstavroz Çayı'nın aktığı uçurum, batı tarafını ise, üzerinde yamaç yerleşimi bulunan bir tarım arazisi çevirmektedir. Çayın karşı tarafı Havza sınırlarına girmektedir.

Üçüncü kale Vezirköprü merkezinin 15 km. kuzeydoğusunda bulunan Özyörük Mahallesi'nde, mahallenin 500 m. güneybatısında, 35 m. yükseklikte, kayalık dik bir yamaç üzerinde bulunmaktadır (Res. 3). Sarp kayalıklar üzerinde kurulan yerleşimin üç tarafını dik bir uçurum çevirmektedir. Kaleye çıkış ancak kayalığın doğuya bakan tarafında bulunan ve kaya mezarına çıkışı sağlayan, kayaya oyulmuş düzensiz basamaklar aracılığıyla mümkündür. Kalenin üzerinde 15x15 m.'lik düz bir platform bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar sırasında kalede üç adet sarnıç tespit edilmiştir.

1.2. Kuleler

Çalışmalar sırasında iki adet kule yapısı tespit edilmiştir. Bu kule yapılarına baktığımızda; kesme taştan yapılmış belirli bir mimari form gösteren yapılardan çok, kayalık alanların düzleştirilmesi ve yer yer moloz taş örgülü duvarlarla desteklenmesi şeklinde yapıldığına tanık oluruz. İlk örneğimiz Çekalan Mahallesi'nin 300 m. güneyinde, Acısu Deresi'nin hemen yanında, Kocakarıpınarı Mevkii'ndeki tescilli yamaç yerleşiminin araziye hakim bir noktası üzerinde bulunmaktadır (Res. 4). Bir sur sistemine bağlı olmaksızın, kayalık bir alanın doğal yapısı kullanılarak oluşturulan kule yapısı üzerine; yer yer kayaya oyulmuş 12 adedi yüzeysel, 23 adedi düzenli işlenmiş basamakları olan bir merdivenle çıkılmaktadır. İlk bakışta kayalık alanın bir açık hava tapınma alanı olabileceği akla gelse de, kayalık alan üzerinde herhangi bir niş veya sunu çukuruna rastlanmaması, ayrıca kayalık alanın bir yamaç yerleşimi içinde, araziye hakim bir noktada konumlanmış olması onun daha çok kule işleviyle kullanılmış olabileceği kanaatini güçlendirmektedir. Kulenin çevresindeki yamaç yerleşimi üzerinde yapılan incelemelerde, dağınık şekilde Tunç, Demir, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait çok sayıda seramik buluntusuna rastlanmıştır. Bu da söz konusu alanın, çok erken dönemlerden itibaren savunma amaçlı olarak kullanılmış olabileceğini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

İkinci kule yapısı Vezirköprü merkezinin 19 km. kuzeydoğusunda, Kaplancık Mahallesi'nin Gavuryolu Mevkii'nde bulunmaktadır (Res. 5). Kaplancık Kanyonu'nun girişinde bulunan yapı, bir çıkıntı şeklinde uzanan alçak bir kayalık alan üzerinde bulunmakta olup, üzerinde horasan harçlı duvar kalıntıları görülmektedir. Yapının Kaplancık yerleşiminin girişinde bulunmasından yerleşim için bir gözetleme kulesi ya da savunma amaçlı yapılan bir yapı olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Ayrıca kayalık alan üzerinde zirveye doğru çıkan, bu yüzden Gavur Yolu olarak adlandırılan, seyrek ve yüzeysel olarak yapılmış kaya basamaklarının tespit edilmiş olması da bu görüşü destekler niteliktedir.

2. Su Yapıları

Köprüler kenti olan Vezirköprü tarih boyunca birçok kültüre ev sahipliği yapmış olup önemli bir geçiş güzergahı üzerinde yer almaktadır. Bu kapsamda da gerek günümüzde ve gerekse antik dönemlerde yapılmış pek çok köprüye ev sahipliği yapmaktadır. Yapılan çalışmalar sırasında ise İstavloz Çayı üzerinde olmak üzere üç adet antik köprü ve kalıntılarına rastlanmıştır.

2.1. Köprüler

İlk köprü kalıntısı Vezirköprü merkezinin 7 km. doğusunda bulunan Yürükçal Mahallesi'nin hemen altından geçen İstavloz Çayı üzerinde bulunmaktadır (Res. 6). Söz konusu alanda Roma dönemine ait olduğu düşünülen köprü ayakları tespit edilmiştir.⁸ Kuzey-güney doğrultusunda 4 ayağı günümüze ulaşabilmiş olan köprünün (köylüler eskiden 7 ayağının görüldüğünü ifade etmektedir) ayaklar arasındaki mesafe yaklaşık 7 m.'dir. Köprünün dere yatağına olan taraftaki ayakları moloz taş örgülü, harçlı zemin içine gömülmüş mermer bloklardan oluşmakta olup, 8x8 m. ölçülerindeki bir zemin üzerine oturmaktadır. Bu zemin blokları 20-40 cm. arasında değişen kalınlıkta ve farklı ölçülerdedir. Mermer zemin üzerine 3.60x2.75 m. ölçülerindeki ayak yerleştirilmiştir. 75 cm. yüksekliğindeki bir sırası korunmuş ayaklar, 40 cm. genişliğindeki mermer kaplama içinde moloz taş örgülü olarak yapılmıştır. Güneyden 2. ayak üzerinde korunmuş 1.70 m.'lik harç izlenebilmektedir. Ayakların Yürükçal Mahallesi tarafındaki izlerine rastlanmamıştır. Olasılıkla dereye paralel olarak açılan köy yolunun yapımı sırasında tahrip edilmiş olmuş olabileceği düşünülmektedir.

İkinci köprü; Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusundaki Tekkekıran Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Kurt Köprü adıyla tescillenmiş yapıdır (Res. 7). Yürükçal örneğinde olduğu gibi İstavloz Çayı üzerinde bulunan köprünün diğer tarafında Havza sınırları içinde kalan Kayabaşı Mahallesi bulunmaktadır. 86 m. uzunluğa sahip köprü 5 m. genişliğindeki yüksek bir ayak ve yanlardaki sivri kemerli iki gözden oluşmaktadır. İki kemer arasında ve yanlarında olmak üzere sivri kemerli pencere şeklinde toplam üç adet kemer daha bulunmaktadır. Köprünün üzerinde yapılan incelemelerde Roma ve Bizans dönemlerine ait çok sayıda devşirme malzemenin, köprünün inşası sırasında kullanıldığı anlaşılmaktadır. 2007-2009 yılları arasında restorasyon geçiren köprü orijinalliğini kaybetmiştir.⁹ Köprünün Roma temelleri üzerine kurulduğu ifade edilmesine karşın¹⁰ herhangi bir kalıntı tespit edilememiştir.

Üçüncü köprü; Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda, Havza'ya giden yolun sağında bulunan Köprübaşı Mahallesi'nde bulunmaktadır. Burada günümüzde kullanılan bir köprü ve eski bir köprünün ayaklarına ait kalıntılar tespit edilmiştir (Res. 8). Bu köprü de diğerleri gibi mahallenin hemen yanı başından geçen İstavloz Çayı üzerinde bulunmaktadır. Kuzey-güney yönlü olarak yapılmış olan köprü üzerinde farklı dönemlerde yapılmış birçok eklentiler görülmektedir. En son eklentinin 1996'da gerçekleşen sel sonrasında eklenen betonarme bir ayak olduğu anlaşılmaktadır. Yüksekliği 4,7 m. olan köprünün en geniş ayak aralığı 15 m.'dir. Orijinal ayakların genişliği 3 m.'dir. Köprünün ayaklarının alt sıralarında daha erken bir döneme ait kaplama levhaları hala görülebilmektedir. Zemin kısmında ayaklar altına yerleştirilen taş blokları yer yer korunmuştur. Köprünün ayakları arasındaki mesafelerin Roma köprü ayaklarıyla büyük ölçüde uyuşması mevcut köprünün daha önceden var olan bir Roma köprüsü üzerine inşa edilmiş olabileceği kanaatini oluşturmaktadır. Köprünün hemen yukarısında ise moloz-taş örgülü horasan harçlı başka bir köprünün ayaklarına ait kalıntılar görülmektedir.

2.2. Sarnıçlar

Bölgenin coğrafi özelliklerine paralel olarak kalelerde su ihtiyacını karşılamak için kayalara oyulmuş sarnıçlara yer verilmiştir. Bu tip sarnıçlara verilebilecek örneklerden biri Özyörük

⁸ Tønnes Bekker-Nielsen, - Rainer M. Czichon, "Ancient Roads and Bridges of the Vezirköprü District", *K. Landscape Dynamics and Settlement Patterns in Northern Anatolia during the Roman Byzantine Period (Eds. K. Winther-Jacobsen, L. Summerer): Stuttgart 2015b, s. 299-300.*

⁹ F. Meral Halifeoğlu - Halide Sert - Süheyla Yılmaz, "Tarihi Kurt Köprüsü (Mihraplı Köprü, Vezirköprü) Restorasyonu Proje Ve Uygulama Çalışmaları", *METU JFA /2, 2013, s. 81-104.*

¹⁰ Bekker-Nielsen-Czichon 2015b, *agm, s. 295.*

Mahallesi'nde yer alan 35 m. yükseklikteki kayalık dik bir yamaç üzerine inşa edilen kalede tespit edilmiştir. 15x15 m.'lik düz bir platform oluşturan kalenin üzerinde, üç adet sarnıç tespit edilmiştir. Fiziki imkânsızlıklardan dolayı yalnızca birisinin ölçüsünün alınabildiği birinci sarnıcın batı duvarı 473x60 cm. ölçülerinde ve 110 cm. yüksekliğindedir. Güney duvarı ise, 300x60 cm. ölçülerinde ve 70 cm. yüksekliğindedir. Kuzey duvarı 106x60 cm. ölçülerinde ve 65 cm. yüksekliğindedir. Ana kaya sarnıcın doğu duvarı olarak kullanılmıştır. Sarnıcın zemini sıkıştırılmış harçlı olup, üzeri ve duvarları sıvalıdır.

4. Yerleşimler

Araştırmalarımız yerleşimlerin büyük oranda yamaçlar üzerine kurulduğunu göstermektedir. Vezirköprü'nün dağlık ve engebeli yüzey şekilleri bu tip yerleşim yerlerini ön plana çıkarmış olmalıdır. 2018 yılı çalışmaları sırasında 16 adet yamaç yerleşimi tespit edilmiştir.

4.1. Yamaç Yerleşimleri

İlk yamaç yerleşimi Çekalan Mahallesi Kocakarıpınarı Mevkii'nde tespit edilmiştir (Res. 9). Yolun hemen altında yer alan yerleşim, günümüzde tarla olarak kullanılan bir arazi üzerinde bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde üzerinde Demir Çağı'ndan başlamak üzere Roma ve Geç Roma dönemlerine ait dağınık şekilde seramik parçaları tespit edilmiştir. Yerleşim üzerinde herhangi bir mimari kalıntıya rastlanmamıştır. Yine aynı mahallenin Köyalı Mevkii'nde, Kocakaya Yamaç yerleşimi bulunmaktadır (Res. 10). Tescil kaydı bulunan yerleşim Çekalan Mahallesi'nin 300 m. güneyinde, Acısu Deresi'nin yanında yer almaktadır. Tarla olarak kullanılan yamaç üzerinde dağınık bir şekilde Tunç, Demir, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait çok yoğun bir seramik buluntusuna rastlanmıştır. Yerleşime ait herhangi bir mimari kalıntı tespit edilememiştir.

Üçüncü yerleşim Çalköy Baykuşkaya Mevkii'nde, İstavloz Çayı'nın hemen yamacında bulunmaktadır (Res. 11). Yamaç üzerinde Roma ve Bizans dönemlerine ait çok sayıda seramik, kiremit ve pithos parçaları tespit edilmiştir. Yamacın üst kısmında 4x2.5 m. ölçülerinde, kare planlı olduğu anlaşılan bir Bizans yapısı bulunmaktadır. Yapının, üç sırası izlenebilen moloz taş örgülü, iki kenar duvarı görülmektedir. Bu alanın yukarısında bulunan üç adet taş sandık mezar ve aynı mevkide metruk bir evin bahçesinde, ters bir şekilde gömülmüş olan Bizans dönemine ait mermer sütun başlığı da aynı şekilde bu yerleşim ile ilişkili olmalıdır.

Dördüncü yerleşim Çalköy'den Yürükçal yönüne giden yolun sol tarafında, mahallenin üst kısmında (kuzey-doğu yamacında) köylüler tarafından Gavurevi Mevkii olarak adlandırılan yerde bulunmaktadır (Res. 12). Yamaç yerleşimi üzerinde Yürükçal yolunun üstünden başlamak üzere, Demir ve Ortaçağ'a tarihlenen yoğun bir seramik buluntusu gözlenmiştir. Bu seramik buluntusunun yerleşimin aşağısından geçen İstavloz Çayı'na kadar uzandığı görülmektedir. Yerleşimin uç kısmında günümüzde taş ocağı bulunmaktadır.

Beşinci yerleşim İstavloz Çayı'nın üzerindeki bir yamaç üzerine kurulan Yürükçal Mahallesi'nin Bidene Mevkii'nde (Gavur Yerleşimi), günümüzde tarla olarak kullanılan arazi üzerinde bulunmaktadır (Res. 13). Alanda yapılan incelemelerde Ortaçağ'a ait çok yoğun bir seramik buluntusunun gözlenmesi buranın bir Ortaçağ yerleşimi olduğunu ortaya koymaktadır.

Altıncı yerleşim Akören Mahallesi'ne giden yolun 60 m. kuzeyinde, tescilli Dökmetepe Tümülüsü'nün 200 m. doğusunda, Tevekleşme Mevkii'nde bulunmaktadır (Res. 14). Yamaç yerleşimi üzerinde Demir, Roma ve Bizans dönemlerine ait çok sayıda seramik buluntusu tespit edilmiştir. Yerleşimin hemen yukarısında bulunan alanda taş sandık mezarlar ve tümülüsün bulunmuş olması burada yoğun bir yerleşim olabileceğinin kanıtı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca mezarların bulunduğu yamacın 700 m. kuzeydoğusunda taş ocağı işletmesi yer almakta

olup, köylüler tarafından burada çok sayıda mermer mimari parça çıktığı ve işletmenin temeline gömüldüğü ifade edilmektedir. Akören Mahallesi içinde bulunan çok sayıda devşirme sütun başlığı ve mimari blok da bölgede önemli bir yerleşime işaret etmektedir.

Yedinci yerleşimimiz Vezirköprü merkezinin 4 km. doğusunda bulunan Hacıkurt Mahallesi'nde, köylüler tarafından Kilisekaya Mevkii olarak adlandırılan alanda yer almaktadır (Res. 15). Yerleşim mahallenin kuzey batısında 16 m. yüksekliğindeki sarp kayalık bir alan üzerinde bulunmaktadır. Yapılan araştırmada kayalık üzerinde her hangi bir mimari yapılaşma saptanamamakla birlikte Tunç, Demir, Hellenistik, Bizans ve Ortaçağ dönemlerine ait seramik buluntuları gözlemlenmiştir. Köylüler tarafından kayalığın kuzey tarafında daha önce mezarlar olduğu ifade edilmiş olmasına karşın herhangi bir mezara rastlanmamıştır.

Vezirköprü merkezinin 19 km. kuzeydoğusunda bulunan Kaplancık Mahallesi'nde üç adet yerleşim yeri tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Şahinkaya Kanyonu'nun bir uzantısı olan Kaplancık Kanyonu içinde, Bedesten Mevkii olarak adlandırılan yerde bulunmaktadır (Res. 16). Kaplancık Mahallesi'nin yaklaşık 2 km. güneybatısında bulunan yerleşime, ancak Kaplancık tarafından teknelerle ulaşılmaktadır. Yerleşimin Kaplancık tarafındaki kayalıklara olan mesafesi 190 m.'dir. Kanyonun iki yakası arasındaki mesafe ise 72 m.'dir. İki kayalığın arası barajın suyla dolmasından sonra oldukça derinleşmiştir. Şu an derinliğin en az 50 m. olduğu tahmin edilmektedir. Köylüler tarafından önceleri dere yatağından kayaya oyulmuş merdivenlerle çıkışın sağlandığı ifade edilmiş olmasına karşın günümüzde görülememektedir. Doğal bir kayalık alan içine inşa edilen yerleşim kuzey-güney yönünde 30 m., doğu-batı yönünde 20 m. ölçülerindedir. Günümüzde de görülebilen moloz taş örgülü 30 m.'lik istinat duvarı kuzey-güney yönünde inşa edilmiştir (Res. 17). Odaların üzeri toprakla örtülü olduğu için ölçü alınamamıştır. Doğuya doğru bakan yerleşimin aşağı kısımlarında kerpiç kalıntıları izlenebilmektedir. İstinat duvarından suya kadar olan alt kısım yoğun bitki örtüsü ve taşlarla kaplı olduğu için mimari doku tespit edilememiştir. Üzerinde yapılan incelemede yoğun olarak Roma Çağı seramiği olmak üzere Hellenistik ve Demir Çağlarına ait çok sayıda seramik tespit edilmiştir. İkinci yerleşim Kaplancık Yerleşimi'nin 500 m. güneyinde, Harmankaya olarak adlandırılan mevkide yer almaktadır (Res. 18). Kaplancık Kanyonu'nun kenarında bulunan yerleşim üzerinde Tunç, Demir ve Roma Çağı'na ait seramik buluntusu tespit edilmiştir. Köylüler tarafından sular çekildiğinde bazı yapıların ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Üçüncü yerleşim Oluklu Mevkii'nde (Gavur Oluklusu) bulunmaktadır (Res. 19). Yerleşim; içinde şapel, duvar kalıntıları ve nekropol alanının da olduğu geniş bir alana yayılmış durumdadır. Alanda görülen Ortaçağ'a ait şapel yaklaşık 14.5x9 m. ölçülerinde olup yerel taştan yapılmıştır. Günümüzde kuzey duvarının bir kısmı ve doğuya bakan apsisin genel hatları izlenebilmektedir. Şapele ait işlenmemiş küçük kaba taşlar yapının içine ve çevresine yayılmış durumdadır. Şapelin olduğu yerin 10 m. güneyinden itibaren Kabalı Mahallesi sınırı başlamaktadır. Kabalı ve Kaplancık Mahallelerinin sınırlarının birleştiği noktada bulunan Oluklu Mevkii'nde yer alan yamaç yerleşimine ait duvar kalıntıları geniş bir alana yayılmış durumdadır. Yerleşim alanının kuzey tarafının nekropol olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Alanda yapılan incelemelerde Demir, Roma, Bizans ve yoğun olarak Ortaçağ'a ait olmak dağınık halde çok sayıda seramik buluntusu tespit edilmiştir.

On birinci yerleşim Vezirköprü merkezinin 9 km. güneydoğusunda, Havza-Vezirköprü yolunun 25 m. kuzeyinde, Meşeli Mahallesi'nin 1 km. kuzeybatısındaki Ömer (Taşlık) Mevkii'nde bulunmaktadır (Res. 20). Yerleşim üzerinde Roma ve Ortaçağ dönemlerine tarihlendirilen birçok seramik buluntusu tespit edilmiştir. Mahallenin girişinin hemen sağında mezarlığın yanındaki çeşme üzerinde devşirme olarak kullanılmış mil taşı ve sütun

bulunmaktadır. Ayrıca Mahalleye giren yolun 5 m. güneyinde, Meşeli İlköğretim Okulu bahçesinin kenarında da atılmış olarak, biri 2 ye ayrılmış 2 adet mil taşı bulunmaktadır.¹¹ Bu mil taşları ve yerleşim yerinde bulunan Roma dönemi seramikleri antik kentin sınırlarını belirleme noktasında oldukça önemli verilerdir.

On ikinci yerleşim Vezirköprü merkezinin 13 km. güneyinde bulunan Tepeören Mahallesi, Mezarlık Mevkii'nde yer almaktadır (Res. 21). Mezarlığın 100 m. batısında yer alan yerleşim üzerinde; Hacıbey Deresi'ne kadar uzanan geniş bir alanda Demir, Geç Demir, Roma ve Ortaçağ dönemine ait çok sayıda seramik tespit edilmiştir. Aynı mahallenin Taşlıpınar (Ağırtarla) Mevkii'nde de ikinci bir yamaç yerleşimi tespit edilmiştir (Res. 22). Yerleşim üzerinde de yine Mezarlık Mevkii'nde olduğu gibi Demir, Geç Demir ve Ortaçağ seramikleri ve çok sayıda kaçak kazı çukuru bulunmuştur. Tepeören Mahallesi içinde yapılan araştırmalarda çok sayıda mimari yapı elamanı, ışık ve mezar stelinin bulunmuş olması bölgede yoğun bir yerleşime işaret etmektedir.

On dördüncü yerleşim Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda bulunan Boğazkuru Mahallesi, Maltepe Mevkii'nde, bulunmaktadır (Res. 23). Maltepe Yamaç Yerleşimi olarak tescilli olan yerleşimin en yüksek noktasında, Maltepe Tümülsü yer almaktadır. Yerleşim ortasından geçirilen tarla yolu nedeniyle ikiye ayrılmıştır. Yolun sağ tarafında kalan alan köylüler tarafından Ören Mevkii olarak adlandırılmakta olup, Maltepe Yamaç Yerleşiminin devamı niteliğindedir. 200 m²'lik geniş bir alana yayılmış durumda olan yerleşim üzerinde; Demir, Geç Demir, Roma ve Ortaçağ dönemlerine tarihlenen çok sayıda seramik tespit edilmiştir. Mahallenin içinde yapılan araştırmalar sırasında Köy Konağı'nın bulunduğu kuzeydoğu-kuzeybatı yönünde uzanan kayalık tepe üzerinde kayaya oyulmuş 6 adet mezar, mahallenin girişinde çeşme üzerinde mezar steli, yazıtlı stel parçaları, çok sayıda sütun, ışık, lahit ve mimari yapı parçaları, Boğazkuru Mahallesi'nde önemli bir Roma yerleşimi bulunduğunu ortaya koymaktadır.

On beşinci ve son yerleşim yerimiz Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda bulunan Tekkekıran Mahallesi'nin 1,5 km. güneydoğusunda, Kale Mevkii olarak adlandırılan alanda bulunmaktadır (Res. 24). Günümüzde tarım arazisi olarak kullanılan ve yaklaşık 200 m. genişliğe sahip bir alanda bulunan yerleşim üzerinde; Demir, Geç Demir, Roma, Selçuklu, Bizans ve Ortaçağ dönemlerine ait çok yoğun bir seramik buluntusu tespit edilmiştir.

4.2. Höyükler

Vezirköprü ve çevresinde yüzey şekillerinin çok engebeli ve kayalık oluşu höyük tipi yerleşim yerlerine çok fazla imkan vermemiştir. Çalışmalar sırasında iki adet höyük tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Çalköy Mahallesi, Kayalı Mevkii'nin kuzeyinde bulunan Camii Tepesi Höyüğü'dür (Res. 25). Tescilli olan höyük 16 m. yüksekliğinde ve yaklaşık 80 cm. çapındadır. Höyüğün ortasından yol geçirildiği için ikiye bölünmüştür. Bir kısmı da üzerine yapılan ahır, kümes vb. yapılardan dolayı tahrip edilmiştir. Höyüğün yayılım alanı İstavloz Çayı'na kadar uzanmaktadır. Üst kısmında ise, mezarlık alanı bulunmaktadır. Höyük üzerinde Tunç, Demir, Roma ve Bizans dönemlerine ait seramik buluntusu tespit edilmiştir. Höyükten çıkarıldığı ifade edilen üç parça mermer yapı bloğu ve hemen bitişiğindeki bir meskenin bahçesinde bulunan sütun kaideleri ve temek blokları höyükte erken dönemlerden geç dönemlere kadar bir yerleşim olduğunun önemli ipuçları olarak görülmüştür.

¹¹ David French, *Roman Roads and Milestones of Asia Minor, Fasc. 2.1: An Interim Catalogue of Milestones* (British Institute of Archaeology at Ankara Monograph, 9; British Archaeological reports, International Series, 392/I), Oxford 1988, nos. 892-893.

İkinci höyük Vezirköprü merkezinin 11 km. güneydoğusunda, Yarbaşı Mahallesi'nin, 400 m. kuzeyinde bulunmaktadır (Res. 26). Tescilli olan höyük kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanmakta olup, güney ucu İstavloz Çayına kadar uzanmaktadır. Birçok kaçak kazı çukuru bulunan höyük üzerinde; açılan çukurlar içinde moloz taş örgülü duvarlar ve tonozlar izlenebilmektedir. Höyüğün güney tarafındaki yamaç üzerinde 4 m.'lik kısmı izlenebilen geç dönem duvar sırasından itibaren, Demir Çağı'ndan başlayan seramik kalıntılarının yerleşimin güneyinden aşağıya, İstavloz Çayı'na doğru akmış olduğu izlenmektedir. Yerleşimin genelinde yapılan incelemede ise Demir, Hellenistik, Roma ve Ortaçağ'a tarihlenen seramik buluntuları tespit edilmiştir.

4.3. Yapı Kalıntıları

Çalışmalar sırasında işlevi tam olarak tespit edilememiş yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Hacıkurt Mahallesi'nin 1 km. batısında bulunan Hozan Mevkii'nde bulunmaktadır. Duvar işçiliği ve malzemesinden Bizans dönemine ait olduğu anlaşılan yapı; kare planlı olup 13x13 m. ölçülerindedir (Res. 27). Tek sırası görülebilen yapının duvar kalınlığı ölçülememiştir. Yapının güney duvarı 13 m., doğu ve batı duvarları ise 3 m.'ye kadar takip edilebilmektedir. Hacıkurt Mahallesi'nde ve mahallenin girişindeki Hacıkurt Türbesi içinde yapılan incelemelerde bulunan çok sayıdaki devşirme mermer sütun ve mimari blok, bölgedeki bir yerleşime işaret etmektedir.

İkinci yapı kalıntısı Çekalan Mahallesi'nin yaklaşık 1.5 km. kuzeyinde Kocakarapınarı Mevkii'nde bulunmaktadır. Alanda yapılan incelemelerde Bizans dönemine ait moloz taş örgülü bir duvar kalıntısı tespit edilmiştir (Res. 28). 14.40x7 m. ölçülerinde ve L biçiminde devam eden duvar örgüsünün ölçülebilen kalınlığı 105 cm.'dir. Dışı tek sıra moloz taş örgülü duvarın, iç dolgusu görülememektedir. Yakınlarında bulunan üç adet taş sandık mezardan buranın olasılıkla bir konuta ait olabileceği düşünülmektedir.

Üçüncü yapı kalıntısı Vezirköprü merkezinin 6 km. güneyinde Çamlıca Mahallesi'nin 1.5 km. kuzeydoğusunda, Kızılcaören'e giden tarla yolunun kenarında, Ötegeçe Mevkii olarak adlandırılan yerde bulunmaktadır. Alanda yapılan incelemede Roma dönemine ait bir adet mermer lahit kapağı ve arşitrav bloğu bulunmuştur (Res. 29). Yapılan incelemede söz konusu malzemelerin mevcut alandan çıkartılmış olduğunun anlaşılması ve mahallenin içindeki çeşmenin aynalıği üzerinde yer alan tavan kaseti ile bir evin bahçesinde bulunan arşitrav bloğu bölgede bir Roma yerleşiminin olduğuna işaret etmektedir.

Dördüncü yapı kalıntısı Köprübaşı Mahallesi, Eşebaba Mevkii'nde tespit edilmiştir (Res. 30). Havza yolunun 16. km.'sinde, yolun yaklaşık 100 m. batısında bulunan yerleşim üzerinde seramik buluntusuna rastlanmamış olmakla birlikte, bir yapının duvar kalıntıları izlenebilmektedir. Yamaç üzerinde bulunan yapının kuzey-güney yönünde dikdörtgen bir plana sahip olduğu ve zemininin sıkıştırılmış kireç olduğu anlaşılmaktadır.

5. Mezar Yapıları

Burada tespit edilen 15 adet tümülüsün çapları yaklaşık 10-80 m., yükseklikleri ise yaklaşık 1-21 m.'dir. Bilimsel kazılarla ortaya çıkan ve kaçak kazılarla tahrip edilmiş olanlar incelendiğinde genel olarak tümülüslerin, mezar odası ve ön oda olmak üzere iki bölümden oluştukları görülmektedir. Dromos ve mezar odası tamamen kesme taştan inşa edilen mezarların üzerinin taş ve toprakla suni bir tepecik şeklinde örtülmüş olduğu ya da yığma toprak altında yer alan mezar odasının, konglomera-aglomera tortul kayaca oyularak yapıldığı

anlaşılmaktadır.¹² Vezirköprü/Oymaağaç Höyük'te gerçekleştirilen kazılarda Roma Dönemi'ne ait çoklu gömü yapılan taş sandık tipi mezarlara rastlanmıştır.¹³ Bizim tespit ettiğimiz 8 adet taş sandık mezarın tamamı soyulmuştur. Bu tip mezar örneklerine Amisos Antik kentinin nekropol alanında da rastlanmıştır. Bunlar daha çok konglomera tortul kayalara sandık şeklinde oyulup, gömü gerçekleştirildikten sonra üstlerinin çatı kiremidi veya tuğla ile kapatılmasıyla oluşturulan mezar tipleridir.¹⁴ Araştırmamız sırasında tespit ettiğimiz kayaya oyulmuş 6 adet kaya oygu mezarı da derinlikleri ve boyutları farklı olmakla birlikte, aynı tip mezar geleneğini devam ettirmektedir. Bu mezarlarda kapak olarak sal taşları kullanılmış olup tamamının soyulmuş olduğu görülmektedir. Bu tip mezarların dışında çalışmalarımız sırasında 10 adet mermer lahit teknesine ve kapağına, 1 adet kaya mezarına ve 7 adet mezar steline rastlanmıştır.

5.1. Tümülüsler

Vezirköprü merkezinin 11 km. kuzeydoğusunda bulunan Çekalan Mahallesi'nin yaklaşık 500 m. kuzeyindeki yamaç üzerinde, Derenöz Tümülüsü I olarak adlandırdığımız küçük çaplı bir tümülüs tespit edilmiştir. Tarla olarak kullanılan arazi içinde bulunduğu için, tümülüsün üst kısmı büyük ölçüde tesviye edilmiştir (Res. 31). Köylüler tarafından önceleri 3 m. yükseklikte olduğu ifade edilen tümülüsün, şu an ki korunabilen yüksekliği 1 m. olup, çapı yaklaşık 25 m.'dir. I. Tümülüsün 50 m. aşağısında, aynı mevkide ikinci bir tümülüs daha bulunmuştur (Res. 32). Derenöz Tümülüsü II olarak adlandırdığımız bu tümülüste birincisinde olduğu gibi tarım arazinde bulunmakta olup, büyük ölçüde üst kısmı tesviye edilmiştir. 1 m. yüksekliği korunmuş olan tümülüs yaklaşık 20 m. çapındadır. Yine aynı yerde, ikinci tümülüsün 50 m. aşağısında, mahallenin yaklaşık 430 m. kuzeyinde Derenöz Tümülüsü III olarak adlandırdığımız üçüncü bir tümülüs daha bulunmuştur. Üst kısmı tesviye edilen tümülüs 1 m. yüksekliğinde ve 20-25 m. çapındadır (Res. 33). Her üç tümülüsün çevresinde Ortaçağ'a ait çok sayıda seramik buluntusu gözlemlenmiştir. Çekalan Mahallesi'nde bulunan dördüncü tümülüs Armutarası Mevkii'nde bulunmaktadır. Merkezin 1 km. kuzeyindeki tescilli tümülüs yaklaşık 20 m. çapında olup, 2 m. yüksekliğe kadar olan kısmı korunabilmiştir (Res. 34). Büyük ölçüde tahrip edilmiş olan tümülüs üzerinde, köylüler tarafından p.t. unguentaryum bulunduğu ve müzeye teslim edildiği ifade edilmiştir. Aynı mevkide tescilli ikinci bir tümülüs daha bulunmaktadır (Res. 35). Birinci tümülüsün yaklaşık 100 m. doğusunda bulunan bu tümülüs yaklaşık 15 m. çapında olup, korunabilen yüksekliği 2 m.'dir.

Altıncı tümülüs tescilli olup Yürükçal Mahallesi'nin 2 km. güneybatısında bulunmaktadır (Res. 36). 15 m. yüksekliğinde ve 80 m. çapında olan tümülüs üzerinde birçok kaçak kazı çukuru bulunmaktadır.

Yedinci tümülüs Vezirköprü merkezinin 8 km. güneydoğusundaki Bahçekonak Mahallesi'nin, 3 km. kuzeybatısında, Kületek Mahallesi'nin 2 km. güneyinde İkiztepe olarak adlandırılan mevkide bulunmaktadır (Res. 37). Tescilli olan tümülüsün (tarafımızca İkiztepe I Tümülüsü olarak adlandırılmıştır) korunmuş yüksekliği 4 m., çapı ise 30 m.'dir. Köylüler tarafından yüksekliğinin 15 m. kadar olduğu ancak sonrasında iş makinasıyla tarım arazisi olarak kullanılmak üzere tesviye edildiği ifade edilmiştir. Tümülüsün kuzeybatı eteği derin bir

¹² Mahmut Akok, "Samsun İli Havza İlçesi'nin Lerdüğe Köyü'nde Bulunan Tümülüsler", *Belleten* XII/48, 1948, s. 835-853; Mehmet Özsaıt, "2002 Yılı Samsun-Amasya Yüzey Araştırmalarının İlk Sonuçları", 21. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, 2003, s. 273-284; Sümer Atasoy - Muhsin Endoğlu - Şevket Dönmez, "Samsun-Baruthane Tümülüsleri Kurtarma Kazısı", *Anadolu Araştırmaları Dergisi* XVIII/2, 2005, s. 153-165; Serdar Ünan, "Samsun/Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü", *Masrop E-Dergi* 4, 2009, s. 3-4; "Tunç Çağı'ndan Roma Dönemi'ne Amisos ve Çevresinde Yer Alan Mezar Tipleri ve Ölü Gömme Adetleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme", *Güneş Karadeniz'den Doğar Sümer Atasoy'a Armağan Yazılar*, (Ed. Şevket Dönmez). Ankara 2013. s. 394.

¹³ Czichon 2007, *agm*, s. 4; 2008b, *agm*, s. 187-196.

¹⁴ Ünan 2013, *agm*, s. 391.

şekilde kesilerek tarlaya dahil edilmiştir. Aynı mevkide İkiztepe II Tümülsü olarak adlandırdığımız tescilli ikinci Tümülsü daha bulunmaktadır (Res. 38). 1. tümülüsün 200 m. güneyinde bulunan bu tümülüsün 2 m.'lik kısmı korunabilmiş olup, ölçülebilen çapı 25-30 m.'dir. Üzeri birincisinde olduğu gibi tarım arazisi olarak kullanılmak üzere tesviye edilmiş ve güneydoğu eteği derin bir şekilde kesilerek tarlaya dahil edilmiştir.

Sekizinci tümülüs Çalköy'ün 2 km. güney doğusunda, yolun 25 m. güneyinde bulunmaktadır (Res. 39). Tescilli olan tümülüs 10 m. yüksekliğinde ve 50 m. çapındadır. Tümülsü güney eteğinden kuzeye doğru, tam ortasından 35x20 m. ölçülerinde 10 m. derinliğinde yarılmıştır. Aynı şekilde kuzey tarafı da (yola bakan taraf) doğu batı yönünde 27x33 m. ölçülerinde ve 10 m. derinliğinde yarılarak tahrip edilmiştir.

Dokuzuncu tümülüs Vezirköprü merkezinin 4 km. kuzeyindeki Akören Mahallesi'nin 2 km. doğusunda, Cami Tepe Höyüğü'nün 300 m. kuzeybatısında bulunmaktadır (Res. 40). Dökmetepe olarak tescillenen tümülüs Çorak Dere'nin Akçay Deresi'yle karıştığı yerin 50 m. kuzeyinde bulunmakta olup batıda Adatepe'ye bakmaktadır. 21 m. yüksekliğinde ve 80 m. çapında olan tümülüs üzerinde 6x10 m. ölçülerinde 1.70 cm. derinliğinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır.

Onuncu tümülüs Akören Mahallesi, Kabaktepe Mevkii'nde bulunmakta olup tarafımızca Kabaktepesi Tümülsü olarak adlandırılmıştır (Res. 41). 21 m. yüksekliğinde, 10 m. çapında olan tümülüs İstavloz Çayı'nın batısında, Ali Hıdır Değirmeni'nin 200 m. batısında, Akören değirmen yolunun 30 m. kuzeyinde kayalık bir alan üzerinde bulunmaktadır. Araziye hakim bir noktada yer alan tümülüs üzerinde 7x13 m. ölçülerinde, 3 m. derinliğinde kaçak kazı çukuru bulunmaktadır.

On birinci tümülüs Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda, Havza'ya giden yolun sağında bulunan Köprübaşı Mahallesi'nde, Camitepe Mevkii'nde bulunmaktadır (Res. 42). 90'lı yıllarda üzerinde bir cami bulunduğu için bu isimle anılan tepe üzerinde yer alan tümülüs tarafımızca Camitepe Tümülsü olarak adlandırılmıştır. 7 m. yüksekliğinde ve 20 m. çapındadır.

On ikinci tümülüs Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda bulunan Boğazkoru Mahallesi, Maltepe Mevkii'nde bulunan Maltepe Tümülsü'dür (Res. 43). Tescil kaydı bulunan tümülüs mahallenin 300 m. doğusunda bulunmaktadır. Yerleşimin tam üstüne konumlandırılmış tümülüs İstavloz Çayı'nın 2 km. güneyinde yer almaktadır. 10 m. yüksekliğinde, yaklaşık 70 m. çapındadır. Üzerinde birçok kaçak kazı çukuru bulunan tümülüsün çevresinde Orta Çağ'a tarihlenen seramikler tespit edilmiştir.

On üçüncü tümülüs Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda Tekkekıran Mahallesi'nin girişinde, mezarlığın doğusunda bulunmaktadır (Res. 44). 10 m. yüksekliğinde, 40 m. çapında olan tümülüs yolun yaklaşık 30 m. uzağındadır. Kuzey tarafı yoğun bitki örtüsüyle kaplı olan tümülüs üzerinde kuzeybatı yönünde uzanan 6x11 m. ölçülerinde, 4 m. derinliğinde bir kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Tümülsün mezarlık alanına bakan tarafı tarla olarak kullanılmak üzere tahrip edilmiştir. Aynı mahallenin Aşağıtepe Mevkii'nde ikinci bir tümülüs daha tespit edilmiştir (Res. 45). Tarafımızca Aşağıtepe Tümülsü olarak adlandırılan tümülüs Aydoğdu Mahallesi'nin 3 km. kuzeydoğusunda, Tekkekıran Mahallesi'nin 1.5 km. batısında ve Tekkekıran yolunun 200 m. güneyinde bulunmaktadır. Tümülsü 7 m. yüksekliğinde ve yaklaşık 30 m. çapındadır. Doğru tarafı 12x20 m. ölçülerinde tahrip edilmiş olan tümülüsün üzeri tarım arazisi olarak kullanılmaktadır.

On beşinci tümülüs Vezirköprü merkezinin 10 km. güneydoğusunda Aydoğdu Mahallesi'nin, Arpalık Mevkii'nde bulunmaktadır (Res. 46). Aydoğdu Mahallesi'nin 2 km.

kuzeyinde ormanlık bir alanda bulunan, 6 m. yüksekliğe ve 10 m. çapa sahip tümülüsün doğu kenarı 10x5 m. ölçülerinde tahrip edilmiştir. Tepe kısmı da büyük ölçüde aşınmıştır.

5.2. Mezarlar

Çalışmalar sırasında tespit edilen mezarlar kaya mezarları, kaya oygu mezarları ve taş sandık mezarlar olmak üzere üç başlık altında değerlendirilmiştir.

5.2.1. Kaya Mezarları

2018 yılı çalışmaları sırasında bir adet kaya mezarına rastlanmıştır. Kaya mezarı Vezirköprü merkezinin 15 km. kuzeydoğusundaki Özyörük Mahallesi'nde bulunmaktadır (Res. 47). Mahallenin 500 m. güneybatısındaki 35 m. yüksekliğindeki kayalık dik bir yamaç üzerinde bulunmaktadır. Üzerinde kale bulunan kayalık alana yer yer basamaklar yerleştirilmiş dik bir yoldan çıkılmaktadır. Kaya mezarı dikdörtgen bir giriş ve beşik tonoz örtülü bir mezar odası olmak üzere iki odadan oluşmaktadır (Res. 48). İçerisine bir kline yerleştirilmiş olan mezar odasının dromosunu kapatmak için geniş bir silme, kuzey ve batı duvarlarında muhtemelen ahşapla kapatılması için yuvalar mevcuttur. Mezara girişte ise, kapı sövesi ve kilit yuvası mevcuttur. Mezar odasının ön odası 1.64x2.66 cm. ölçülerinde ve 2.70 cm. yüksekliğindedir. Mezarın giriş kısmı ise 42x90 cm. ölçülerinde ve 90 cm. yüksekliğindedir. Mezar Odası yaklaşık 2.54x2.11 cm. ölçülerinde ve 1.90 cm. yüksekliğindedir.

5.2.2. Kaya Oygu Mezarlar

Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda bulunan Boğazkoru Mahallesi Köytepesi Mevkii'nde birçok kaya oygu mezarı tespit edilmiştir. Mezarlar köy konağının bulunduğu, kuzeydoğu-kuzeybatı yönünde uzanan, 150x50 m. ölçülerindeki kayalık bir tepe üzerinde bulunmaktadır (Res. 49). Üzerine köy konağı yapılırken kayalık alan düzleştirilmiştir. Öncüleri daha fazla mezarın bulunduğu ifade edilen kayalık alan üzerinde, günümüzde 6 adet mezar tespit edilebilmiştir.

1. Mezar; 200x85 cm. ölçülerinde, 47 cm. derinliğindedir.
2. Mezar; 145x70 cm. ölçülerinde, 41 cm. derinliğindedir.
3. Mezar; 170x83 cm. ölçülerinde, 48 cm. derinliğindedir.
4. Mezar; 230x60 cm. ölçülerinde, 22 cm. derinliğindedir (Res. 50).
5. Mezar; 155x85 cm. ölçülerinde, 26 cm. derinliğindedir.
6. Mezar; 192x86 cm. ölçülerinde, 25 cm. derinliğindedir. Çevrede kırılmış çok sayıda mezar kapağı bulunmaktadır. Kayalık alan üzerinde bulunan seramikler profil vermemektedir. Boğazkoru Mahallesi Köykonağı Mevkii'nde kaya oygu mezarlarının eteğinde bir adet mezar kapağı bulunmuştur (Res. 51).

5.2.3. Taş Sandık Mezarlar

Çalışmalar sırasında 8 adet taş sandık mezara rastlanmıştır. İlk üç mezar Çekalan Mahallesi'nin yaklaşık 1. 5 km. kuzeyinde, Kocakarıpınarı Mevkii'nde bulunmaktadır. 8-10 cm. kalınlığındaki sal taşlarından yapılan mezarlar, doğu-batı yönlüdür (Res. 52). 1. mezarın korunabilen uzunluğu 70 cm., genişlik ise 75 cm.'dir. 75 cm. derinliğindeki mezarın yarısı tahrip edilmiş olup içinde dağınık bir şekilde kemik buluntuları görülmektedir. 2. mezar büyük ölçüde tahrip olduğu için ölçü vermemektedir. Bu mezarın 5 m. batısında bulunan 3. mezar ise 70 cm. uzunluğa ve 80 cm. genişliğe sahiptir. 50 cm. derinliğe sahip olan mezar büyük ölçüde tahrip edilmiştir.

Benzer mezarlara Çalköy, Baykuşkaya Mevkii'nde de rastlanmıştır. İstavloz Çayı'nın yaklaşık 85 m. uzağında, Bizans dönemine ait yapı kalıntısının bulunduğu alanın yukarısında,

üç adet taş sandık mezar bulunmuştur. Doğu-batı yönünde uzanan mezarlardan ilki 190x80 cm. ölçülerinde, 58 cm. derinliğindedir (Res. 53). Diğer iki mezar ise ölçü vermemektedir.

Taş sandık mezarlar içinde diğerlerine göre daha iyi korunmuş durumda bulunan bir örneğe Akören Mahallesi, Tevekleşme Mevkii'nde rastlanmıştır (Res. 54). Akören yolunun 200 m. batısında, Dökmetepe Tümülüsü'nün 400 m. kuzey doğusunda bulunan mezar 182x90 cm. ölçülerinde ve 110 cm. derinliğindedir. Kaba işlenmiş taşlardan yapılmış olan mezarın kapağı bulunmamaktadır. Çevresinde birçok kaçak kazı çukurunun bulunduğu alanda, köylüler tarafından başka mezarların da bulunduğu ifade edilmiş olmasına karşın tespit edilememiştir. Mezarın bulunduğu yamacın 700 m. kuzeydoğusunda taş ocağı işletmesi yer almakta olup, köylülerce buradan çok sayıda mermer mimari parçanın çıktığı ve taş ocağına gömüldüğü ifade edilmiştir.

Diğer bir taş sandık mezar Hacıkurt Mahallesi, Hozan Mevkii'nde, mahallenin 1.5 km. batısında, tarım arazisi üzerinde bulunmaktadır (Res. 55). 200x80 cm. ölçülerinde ve 75 cm. derinlikte olan mezar doğu batı yönlü olarak yapılmıştır. Mezarın uzun kenarlarından biri eksik, kısa kenarlarından biri ise toprağa gömülü vaziyettedir.

5.3. Mezar Stelleri

2018 çalışmaları sırasında yazıtlı ve yazısız olmak üzere çok sayıda mezar steli tespit edilmiştir. Geniş bir alana yayılmış olan bu mezar stelleri Neoklaudiopolis antik kentinin günümüze ulaşabilmeyi başarmış en önemli belgeleridir. Farklı yapılarda devşirme olarak kullanılan bu mezar stellerinden ilki Vezirköprü merkezinin 4 km. kuzeydoğusunda yer alan Çal Mahallesi'nde bulunmaktadır. Çal Camisi'nin çevre duvarının dış kısmına yatay olarak yerleştirilmiş olan mermer mezar steli 112x55 cm. ölçülerindedir (Res. 56). Üçgen alınlıklı olan mezar steli üzerinde 19 satır Latince yazıt ve altında balta ve orak tasvirleri bulunmaktadır.

İkinci stelimiz Vezirköprü merkezinin 6 km. güneydoğusundaki Kızılcaören Mahallesi'nde bulunmaktadır (Res. 57). Mahalle camisinin avlusunda yer alan stelin Latince yazıtının üzerine sonradan Arapça bir yazıt işlenmiştir. Mezar steli 145x49 cm. ölçülerinde olup eni 22 cm.'dir.

Üçüncü stelimiz Vezirköprü merkezinin 13 km. güneyinde Tepeören Mahallesi'nde, Necati Şahin'e ait evin bahçe duvarı üzerinde bulunmaktadır (Res. 58). 183x55 cm. ölçülerindeki mezar steli üzerinde 15 satırlık yazıt görülmektedir. Aynı mahallede Kamil Pektaş'ın Evi'nde ise 42x23 cm. ölçülerinde, arkasında 11 satır Rumca yazıt, ön kısmında ise haç işlemesi ve mum yakılması için niş bulunan bir mezar steli tespit edilmiştir (Res. 59).

Beşinci stelimiz Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda Boğazkoru Mahallesi'nin hemen girişindeki çeşmenin aynalığı üzerinde bulunmaktadır (Res. 60-61). 130x66 cm. ölçülerindeki mezar steli üzerinde 15 satır Latince yazıt bulunmaktadır. Aynı mahallede Kamil Erdoğan'a ait samanlığının güney duvarında, ikiye ayrılmış bir durumda bir mezar steli tespit edilmiştir (Res. 62). 1.50x41 cm ve 2.53x27 cm. ölçülerinde olan parçalar birleştirildiğinde 17 satırlık yazıt oluşturmaktadır.

Yedinci ve oldukça iyi durumda olan son mezar stelimiz Vezirköprü merkezinin 8 km. güneydoğusundaki Bahçekonak Mahallesi'nde Recep Top'un Evi'nin bahçesinde bulunmaktadır. 185x65 cm. ölçülerinde ve 36 cm. kalınlığında ki mezar steli üzerinde 20 satır latince yazıt bulunmaktadır (Res. 63).

5.4. Lahitler

Arazi çalışmaları sırasında çok sayıda lahit teknesi ve kapağına rastlanmıştır. Bunların bir kısmı arazide serbest bir şekilde bazılarının ise devşirme olarak farklı yapılarda kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan biri Yürükçal Mahallesi, İlköğretim Okulu'nun 100 m. güneyindeki, Hasan Çalışkan'a ait evin bahçesinde bulunmaktadır. Burada 70x47 cm., ölçülerinde, 18 cm. derinliğinde mermer bir ostotek kapağı bulunmuştur (Res. 64). Yürükçal Mahallesi'ne bağlı Hacıkurt Mahallesi içinde de birçok devşirme mimari parça bulunmuştur. Bunlardan biri de 143x82 cm. ölçülerinde, 20 cm. kalınlığındaki bir lahit tabanıdır (Res. 65).

Vezirköprü merkezinin 8 km. güneydoğusunda Bahçekonak Mahallesi'nde, Kaşif Kurt'un arazisi içerisinde 130x62 cm. ölçülerinde ve 30 cm. kalınlığında bir lahit kapağı bulunmuştur (Res. 66). Bir diğer lahit kapağı Vezirköprü merkezinin 6 km. güneyindeki Çamlıca Mahallesi'nin 1.5 km. kuzeydoğusunda Ötegeçe Mevkii'nde, Kızılcaören'e giden tarla yolu üzerinde bulunmuştur (Res. 67). 160x90 cm. ölçülerinde ve 25 cm. kalınlığındaki lahit kapağının ve yanında bulunan arşitrav bloğunun mevcut alandan çıkartıldığı bilinmektedir. Bu da bölgede önemli bir Roma yerleşimi olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Yapılan araştırmalarda lahit kapaklarının yanı sıra lahit teknelerinin de yoğun bir şekilde varlığı saptanmıştır. Bunlardan ikisi Vezirköprü merkezinin 3 km. güneyindeki Doyran Mahallesi'nin, Aşağıpınarı Mevkii'nde, mahallenin girişindeki çeşmenin üzerinde görülmektedir (Res. 68). Birinci lahit 217x75 cm. ölçülerinde, 50 cm. derinliğinde ve 57 cm. yüksekliğindedir. İkinci lahit ise 182x82 cm. ölçülerinde, 45 cm. derinliğinde ve 53 cm. yüksekliğindedir. Bir diğer lahit teknesi Vezirköprü merkezinin 13 km. güneydoğusunda Boğazkoru Mahallesi, Maltepe Mevkii, yamaç yerleşimi üzerinde görülmektedir (Res. 69). Günümüzde hayvan yalağı olarak kullanılan lahit teknesi 240x84 cm. ölçülerinde, 60 cm. yüksekliğinde ve 40 cm. derinliğindedir.

Vezirköprü merkezinin 5 km. güneydoğusunda Karacaören Mahallesi'nde, mezarlığın kuzeyinde, yolun kenarında birçok mimari parça bulunmaktadır. Bunlardan lahit kapağı, 197x87 cm. ölçülerinde ve 16 cm. kalınlığındadır (Res. 70). Lahit teknesi ise yalak olarak kullanılmakta olup, 340x61 cm. ölçülerinde ve 50 cm. yüksekliğindedir (Res. 71). Bahçekonak Mahallesi'nde bir tarla içinde bulunan lahit teknesi ise çeşmenin tekne kısmında kullanılmış olup 2.10x92 cm. ölçülerinde ve 50 cm. derinliğindedir (Res. 72).

Sonuç

Samsun İli Vezirköprü ilçesindeki ilk araştırmalar 70'li yıllara kadar uzanmaktadır. Sonraki yıllarda da Samsun ve çevre ilçelerinde çok sayıda yüzey araştırması yapılmıştır. Ancak bu çalışmalarda Vezirköprü üzerinde çok fazla durulmadığı görülmektedir. Mevut çalışmalar özellikle Hititlerin kutsal şehri olarak kabul edilen Nerik'in lokalize edildiği Oymaağaç ve çevresinde yoğunlaşmıştır. Sonraki süreçte Danimarkalı bir ekip tarafından bölgede çalışmalar yürütülmüş olmasına karşın bunların daha çok mil taşları ve yazıtlar üzerinden gerçekleştirildiği görülmektedir. Samsun İlinde en çok kaçak kazının ve tahribatın olduğu alanların başında şüphesiz Vezirköprü gelmektedir. Samsun Müzesi envanterinde bulunan birçok antik malzemenin Vezirköprü'den getirilmiş olması da bunun en büyük delilidir.¹⁵ Mevcut envanter kayıtlarının da çok yeterli olmadığı aşikardır. Bu kapsamda bölgenin sağlıklı bir kültür envanterinin çıkarılabilmesi için kapsamlı bir yüzey araştırmasına ihtiyaç duyulmuş ve 2018 yılından itibaren çalışmalara başlanmıştır. 2018 yılı yüzey araştırması, Vezirköprü

¹⁵ Akın Temür, "Ein Ohrring mit Sphingenmotiv aus Vezirköprü-Samsun (Nordtürkei)", *Mitteilungen der Deutschen Orient Gesellschaft* 148, 2016, s. 165-177.

merkezine bağlı 27 köyde gerçekleştirilmiştir. Bu sezon yürütülen çalışmalar özellikle Roma kalıntılarının yoğunlaştığı İstavloz Çayı çevresinde bulunan köylerde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar sırasında, tescilli olanlarla birlikte, 3 kale ve 15 yamaç yerleşimi, 2 höyük, 3 adet köprü, 4 adet mimari yapı kalıntısı, 15 tümülüs, 8 taş sandık mezar, 6 kaya oygu mezar, 10 lahit teknesi, 7 adet mezar steli, 1 kaya mezarı, 4 adet mimari yapı kalıntısı, çok sayıda işlik, sütun, sütun başlığı ve altlığı, lahit, mimari yapı elamanı, mezar stelleri ve mil taşları ayrıntılı bir şekilde araştırılarak kayıt altına alınmıştır. Birçok bölgede tarihlemek amacıyla nitelikli seramiklerden örnekler toplanmıştır. Çok tabakalı yerleşimlerin sayısı azdır. Ele geçen devşirme malzemeler ve seramikler ağırlıklı olarak Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenmekte olup Karadeniz ve Orta Anadolu ile paralellik arz etmektedir. Çalışmalar sırasında bulunan çok sayıdaki mermer mimari yapı elemanları ve işlikler Neoklaudiopolis Antik Kenti'nin geniş bir alana yayıldığını ve azımsanmayacak bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. Tespit edilen tümülüs ve yamaç yerleşimlerinde çok sayıda kaçak kazı çukurunun görülmesi bölgede yoğun bir defnecilik faaliyetinin yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Tümülüslerden mezar odası açılan bir örneğe rastlanmadığı için kesin bir tarih vermek mümkün görünmemekle birlikte ağırlıklı olarak Roma dönemine ait olduğu düşünülmektedir. Yerleşim alanlarında özellikle Demir, Roma ve Bizans çağı seramiklerinin yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte Tunç çağına kadar uzanan seramik buluntularına da azda olsa rastlanmaktadır. Bu da Vezirköprü İlçesinin yerleşim tarihinin Tunç çağlarına kadar uzanan bir geçmişi olduğunu ortaya koymaktadır. Önümüzdeki yıl yapılacak yeni çalışmalarla birlikte antik kentin lokalizasyon sorunu ve yayılım alanının tespiti önemli bir noktaya ulaşılması hedeflenmektedir.

Kaynakça

- AKOK, Mahmut, "Samsun İli Havza İlçesi'nin Lerdüğe Köyü'nde Bulunan Tümülüsler", *Belleten* XII/48, (1948), s. 835-853.
- ALKIM, U. Bahadır, "İslâhiye ve Samsun Bölgesinde 1971 Çalışmaları", *Belleten* XXXVI-143, (1972), s. 422-426.
- _____, "İslâhiye ve Samsun Bölgesinde 1972 Çalışmaları", *Belleten* XXXVII-147, (1973), s. 435-438.
- _____, "Tilmen Höyük ve Samsun Bölgesi Çalışmaları 1971", *Türk Arkeoloji Dergisi*, 20-2, (1974a), s. 5-16.
- _____, "Samsun Bölgesinde 1973 Çalışmaları", *Belleten* XXXVIII-151, (1974b), s. 553-556.
- _____, "Tilmen Höyük ve Samsun Bölgesi Çalışmaları 1972", *Türk Arkeoloji Dergisi* 21-2, (1975a), s. 23-28.
- _____, "Samsun Bölgesi Çalışmaları (1973)", *Türk Arkeoloji Dergisi* 22-2, (1975b), s. 5-12.
- _____, "Samsun Bölgesi Araştırmaları ve İkinci Dönem İkiztepe Kazısı", *Belleten* XL-160, (1976), s. 717-719.
- _____, "1977 Dönemi İkiztepe Kazısı ve Samsun Bölgesi Araştırmaları", *Belleten* XLII-167, (1978), s. 542-547.
- ATASOY, Sümer - Muhsin ENDOĞRU - Şevket DÖNMEZ, "Samsun-Baruthane Tümülüsleri Kurtarma Kazısı", *Anadolu Araştırmaları Dergisi* XVIII/2, (2005), s. 153-165.

- BEKKER-NIELSEN, Tønnes, “New milestones from Neoklaudiopolis”, *Epigraphica Anatolica* 43, (2010), s. 87-91.
- _____, - Christian HÖGEL, “Three Epitaphs from the Vezirköprü Region”, *Epigraphica Anatolica* 45, (2012), s. 153-160.
- _____, “Neapolis-Neoklaudiopolis: A Roman City in Northern Anatolia”, (Ed. Ünsal Yalçın), *Anatolian Metal VI*, 203-213, Bochum 2013a.
- _____, “Neoklaudiopolis’in Araştırma Tarihi Üzerine Notlar (Vezirköprü, Samsun İli)”, *Höyük* 6, (2013b), s. 39-58.
- _____, Rainer M. CZICHON-Christian HÖGEL-Bünyamin KIVRAK- Jesper M. MADSEN-Vera SAUER-Søren L. SORESENSEN-Kristina WINTHER-JACOBSEN, *Neoklaudiopolis Antik Kenti (Vezirköprü-Samsun) Tarihsel ve Arkeolojik Rehber* (Çev. Özge Acar), İstanbul 2015a.
- _____, - Rainer M. CZICHON, “Ancient Roads and Bridges of the Vezirköprü District”, [K. Landscape Dynamics and Settlement Patterns in Northern Anatolia during the Roman Byzantine Period \(Eds. K. Winther-Jacobsen, L. Summerer\): 295-307. Stuttgart](#) 2015b.
- CZICHON, Rainer M., “Oymaagac-Vezirköprü-Survey Report 2005, in: M.H. Gates/B. Yıldırım, *Archaeology in Turkey*”, *American Journal of Archaeology* 111,2, (2007), s. 300.
- _____, “Oymağaç- Vezirköprü Yüzey Araştırması 2006”, *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1, (2008), s. 187-196.
- _____, -Jörg KLINGER, “Karadeniz'deki Hititler: Nerik-Zalpa”, *Aktüel Arkeoloji Dergisi*, Kasım 8, (2010), s. 58-65.
- _____, - Jörg KLINGER - Peter BREUER - Jacop EERBEEK - Sherry FOX - Elena MARINOVA-WOLFF - Henning MARQUARDT - Harald von der OSTEN-WOLDENBURG - Silvio REICHMUTH - Simone RIEHL - Theodor JOHANNSEN, “Archäologische Forschungen am Oymağaç Höyük/Nerik (?) in den Jahren 2007-2010”, *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft* 143, (2011), s. 169-250.
- DENGATE, J. Andrew, “A Site Survey along the South Shore of Black Sea”, *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, Ankara-İzmir 23-30/IX/1973, 1, (1978), s. 245-258.
- FRENCH, David, *Roman Roads and Milestones of Asia Minor, Fasc. 2.1: An Interim Catalogue of Milestones* (British Institute of Archaeology at Ankara Monograph, 9; British Archaeological reports, International Series, 392/I), Oxford 1988.
- HALİFEOĞLU, F. Meral - Halide SERT - Süheyla YILMAZ, “Tarihi Kurt Köprüsü (Mihrapli Köprü, Vezirköprü) Restorasyonu Proje Ve Uygulama Çalışmaları”, *METU JFA* /2, (2013) s. 81-104.
- KAHL, Gerhard- Eckart OLSHAUSEN, “Bericht über die Epigraphische und Numismatische Landesaufnahme im Samsun İli 1990”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, (1991), s. 611-616.
- KIZILTAN, Zeynep, “Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları”, *Belleten* LVI-215, (1992), 213-241.

- ÖZSAİT, Mehmet, “2002 Yılı Samsun-Amasya Yüzey Araştırmalarının İlk Sonuçları”, 21. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, (2003), s. 273-284.
- TEMÜR, Akın, “Ein Ohrring mit Sphingenmotiv aus Vezirköprü-Samsun (Nordtürkei)”, *Mitteilungen der Deutschen Orient Gesellschaft* 148, (2016), s. 165-177.
- ÜNAN, Serdar, “Samsun/Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü”, *MASROP E-Dergi* 4, (2009), s. 1-28.
- _____, “Tunç Çağı’ndan Roma Dönemi’ne Amisos ve Çevresinde Yer Alan Mezar Tipleri ve Ölü Gömme Adetleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Güneş Karadeniz’den Doğar Sümer Atasoy’a Armağan Yazılar*, (Ed. Şevket Dönmez). Ankara 2013, s. 387-414.

Neoklaudiopolis Antik Kenti ve Territoryumu 2018 Yüzey Araştırması ve Envanter Çalışmaları

Harita 1: Vezirköprü Haritası

Harita 2: 2018 Sezonunda Çalışılan Alanların Haritası

Res. 1: Kale, Gavurevi Mevkii (Çalköy)

Res. 2: Kale, Kale Mevkii (Tekkekıran)

Res. 3: Kale (Özyörük)

Res. 4: Gözetleme Kulesi, Köyaltı Mevkii (Çekalan)

Res. 5: Gözetleme Kulesi, Kanyon-Gavuryolu Mevkii (Kaplancık)

Res. 6: Roma Köprüsü (Yürükçal)

Res. 7: Kurt Köprü (Tekkekıran)

Res. 8: Köprü (Köprübaşı)

Res. 9: Yamaç Yerleşimi, Kocakarıpınarı Mevkii (Çekalan)

Res. 10: Yamaç Yerleşimi, Köyaltı Mevkii (Çekalan)

Res. 11: Yamaç Yerleşimi, Baykuşkaya Mevkii (Çalköy)

Res. 12: Yamaç Yerleşimi, Gavurevi Mevkii (Çalköy)

Res. 13: Ortaçağ Yerleşimi, Bidene Mevkii (Yürükçal)

Res. 14: Yamaç Yerleşimi, Tevekleşme Mevkii (Akören)

Res. 15: Yamaç Yerleşimi, Kilisekaya Mevkii (Hacı Kurt)

Res. 16: Kaplancık Yerleşimi, Bedesten Mevkii (Kaplancık)

Res. 17: Kaplancık Yerleşimi, Kanyon Bedesten Mevkii, (Kaplancık)

Res. 18: Yamaç Yerleşimi, Harmankaya Mevkii (Kaplancık)

Res. 19: Yamaç Yerleşimi, Oluklu Mevkii (Kabalı)

Res. 20: Yamaç Yerleşimi Ömer (Taşlık) Mevkii (Meşeli)

Res. 21: Yamaç Yerleşimi, Mezarlık Mevkii (Tepeören)

Res. 22: Yamaç Yerleşimi, Taşlıpınar (Ağırtarla) Mevkii (Tepeören)

Res. 23: Maltepe Yamaç Yerleşimi (Boğazkoru)

Res. 24: Yamaç Yerleşimi, Kale Mevkii (Tekkekıran)

Res. 25: Camii Tepesi Höyüğü, Kayalı Mevkii (Çalköy)

Res. 26: Kaledoruğu Höyüğü, Kaledoruk Mevkii (Yarbaşı)

Res. 27: Yapı Kalıntısı, Hozan Mevkii (Hacı Kurt)

Res. 28: Duvar Kalıntısı, Kocakarıpınarı Mevkii (Çekalan)

Res. 29: Arşitrav Bloğu, Ötegece Mevkii (Çamlıca)

Res. 30: Duvar Kalıntısı, Eşebaba Mevkii (Köprübaşı)

Res. 31: Derenöz Tümülsü I, Derenöz Mevkii (Çekalan)

Res. 32: Derenöz Tümülsü II, Derenöz Mevkii (Çekalan)

Res. 33: Derenöz Tümülsü III, Derenöz Mevkii (Çekalan)

Res. 34: Çekalan Tümülsü I, Armutarası Mevkii (Çekalan)

Res. 35: Çekalan Tümülüs II, Armutarası Mevkii (Çekalan)

Res. 36: Kuştepe Tümülüsü, Kuştepe Mevkii (Yürükçal)

Res. 37: İkiztepe I Tümülüsü (Bahçekonak)

Res. 38: İkiztepe II Tümülüsü (Bahçekonak)

Res. 39: Çalköy Tümlüsü (Çalköy)

Res. 40: Dökmektepe Tümlüsü (Akören)

Res. 41: Tümlüs, Kabaktepe Mevkii (Akören)

Res. 42: Tümlüs, Camitepe Mevkii (Köprübaşı)

Res. 43: Maltepe Tümülüsü, Maltepe Mevkii (Boğazkoru)

Res. 44: Tümülüs (Tekkekıran)

Res. 45: Tümülüs, Aşağıtepe Mevkii (Tekkekıran)

Res. 46: Tümülüs, Arpalık Mevkii (Aydoğdu)

Res.47: Kaya Mezarı (Özyörtük)

Res. 48: Kaya Mezarı Odası (Özyörtük)

Res. 49: Kaya Oygı Mezarları, Köy Konağı Mevkii (Boğazkoru)

Res. 50: 4 Nolu Kaya Oygı Mezarı (Boğazkoru)

Res. 51: Mezar Kapağı, Köy Konağı Mevkii (Boğazkoru)

Res. 52: 1 Nolu Sandık Mezar, Kocakarıpınarı Mevkii (Çekalan)

Res. 53: Taş Sandık Mezar, Baykuşkaya Mevkii (Çalköy)

Res. 54: Taş Sandık Mezar, Tevekleşme Mevkii (Akören)

Res. 55: Taş Sandık Mezar, Hozan Mevkii (Hacıkurt)

Res. 56: Mezar Steli (Çalköy)

Res. 57: Mezar Steli (Kızılcaören) **Res. 58:** Mezar steli (Tepeören)

Res. 59: Mezar steli (Tepeören)

Res. 60: Mezar Steli (Boğazkoru)

Res. 61: Mezar Steli (Boğazkoru)

Res. 62: Stel parçaları (Boğazkoru)

Res. 63: Mezar Steli (Bahçekonak)

Res. 64: Ostotek (Yürükçal)

Res. 65: Lahit Tabanı, Hacıkurt Türbesi (Hacıkurt)

Res. 66: Lahit Kapağı (Bahçekonak)

Res. 67: Lahit Kapağı, Ötegeçe Mevkii (Çamlıca)

Res. 68: Lahit Tekneleri, Aşağıpınarı Mevkii (Doyran)

Res. 69: Lahit Teknesi, Maltepe Mevkii (Boğazkoru)

Res. 70: Lahit Kapağı, Mezarlık Mevkii (Karacaören)

Res. 71: Lahit Teknesi, Mezarlık Mevkii (Karacaören)

Res. 72: Lahit Teknesi (Bahçekonak)